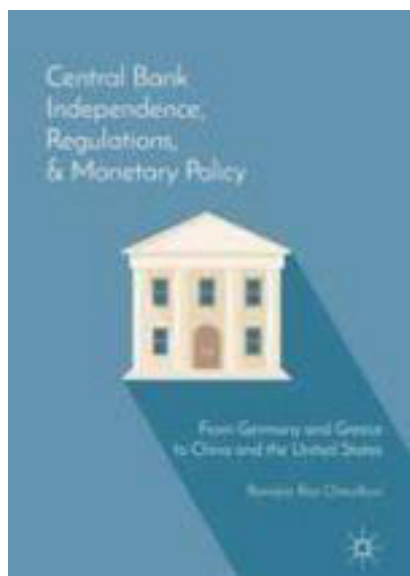

Ranajoy Ray Chaudhuri, *Central Bank, Independence, Regulations, and Monetary Policy. From Germany and Greece to China and the United States*, Palgrave Macmillan, New York, 2018, 400 p.

In the current context, in which finance and economy in general influence our lives at a more private level than we would sometimes want, it is advisable to educate ourselves on this subject as much as possible. Ranajoy Ray Chaudhuri's book comes to answer precisely this necessity. Holder of a PhD in economics from The Ohio State University and teacher of economics, finance and statistics at Princeton University, among others, the author of the book *The Changing Face of American Banking: Deregulation, Reregulation, and the Global Financial System*, published in 2014, continues his research with a new publication, this time on the history and role of central banks in various countries from different continents.

Divided in thirteen chapters, the book takes us from the origins of banking (chapter 1) and the idea of central bank independence (chapter 2), through the central banking systems of the United States of America (chapter 3), the United Kingdom (chapter 4), Germany and the European Central Bank (chapter 5), Greece (chapter 6), the Russian Federation (chapter 7), India (chapter 8), China (chapter 9), Japan (chapter 10), Brazil (chapter 11) and South Africa (chapter 12), to conclusions on the relationship of central bank independence and inflation and real macroeconomic variables (chapter 13).

At first glance, the volume would seem to address the curiosity of the general public, providing an overview of the (central) banking system across the globe, with the help of certain iconic examples from different continents. Indeed, it is suitable for such a purpose as the historical and social references used by the author to anchor the economic and financial information make the text easy to follow and understand by a layperson. Nonetheless, it also fits the category of specialised literature since the formulae, the financial concepts, phenomena and terminology as well as the particular details from the field of banking that appear in the text are rather obscure for a non-expert, whereas a specialist would find them enlightening.

The first two chapters work as an introductory note to the subject of the book. Therefore, the first chapter takes us to the Lydian kingdom, where we find the first coins, and to Ancient Greek and Babylonia, where the world's oldest banks originate. Moving towards the birth of modern banking, we get to Italy, which is the home of the oldest operating bank in the world. As we draw closer to the subject of the book, namely central banks, we reach The Netherlands, where the

forerunner of modern central banks appeared, and Sweden, the cradle of the oldest central bank in the world, according to modern terms. The author then moves to the United Kingdom, to Spain, France and to other European pioneers in this respect.

The second chapter lingers on the idea of central bank independence, pointing to the first central bank that was granted statutory independence and presenting the types of central bank independence. The criteria that make up political, economic, financial and legal autonomy are then listed and explained. Subsequently, the author makes a selection of studies tackling central bank independence across the world. The array of studies chosen ranges from the 80s, the 90s to 2014 and is already proof of the rich bibliography on which Ranajoy Ray Chaudhuri founds his analysis.

In the following ten chapters, we are provided with an examination of central banking systems in different countries, starting from the United States of America, moving through Europe and Asia and reaching the African continent. The text is easy to follow as it is built on a common skeleton. Thus, we are first provided with a presentation of the historical background of (central) banking and national currency, with incursions into peculiar historical and social moments that left their imprint on national economy and finance (eg.: the panic of 1907 in the case of the United States; the two World Wars). Then, the administrative structure of the national central banking body is described, including the procedure for the selection of its board, followed by the functions and the autonomy of the given body.

What stands out in the architecture of the text is the fact that specialised information is always corroborated with historical, political and social data which, on the one hand, proves that no field can be separated from the intricate system that makes up our society and, on the other hand, helps the common reader to better understand the ideas conveyed, as they are put in a context. The level of understanding is also enhanced by the display of advantages and disadvantages of various approaches (eg.: inflation targeting vs. price level targeting or output targeting by central banks; an independent vs. a state-controlled central bank). Another characteristic of the book is that it gives fun facts that spice it up, such as the first documented case of fraud, the case of the UK, where bank notes were initially handwritten, and details behind economic and financial crises.

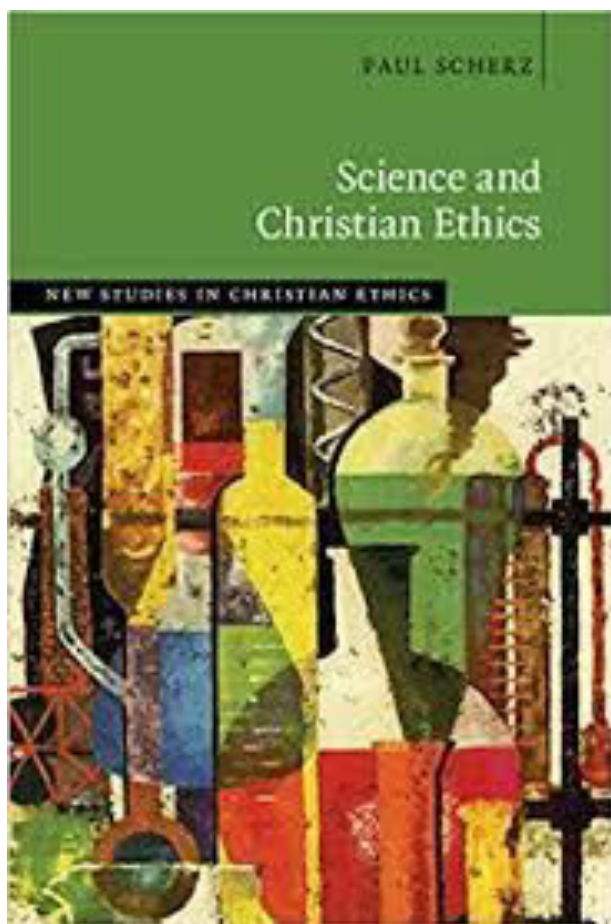
Finally, the last chapter, comprising the conclusions of the author's complex analysis, insists on the interaction between central banks and inflation and macroeconomy in general, drawing up some general ideas that can be inferred from yet another set of studies carried out by specialists. Such ideas are the following: "conservative governments often start their terms in office with below-average economic growth, an increase in cyclical unemployment, and a reduction in inflation" or "central bank independence is unrelated to inflation during the initial stages of liberalization".

In the end, what Ranajoy Ray Chaudhuri's book shows is that, in hindsight, the history of economic and financial crises displays a common pattern. Hundreds of years ago and at present, man's recklessness (both at an individual, institutional

and national level), speculative investments, greed and selfish interests were and continue to be the main triggers of national and international economic imbalances. To reach this conclusion, the reader is taken through a variety of particular cases, drawn from a rich and up-to-date bibliography, and is helped to gain a panoramic view of the functioning of (central) banking systems worldwide. As such, like mentioned before, the book caters for both the needs of a lay reader and of specialists in the field of economics and finance.

Mihaela IUȘAN

Paul Scherz, *Science and Christian Ethics*, Cambridge, Cambridge University Press, 2019, 228 p.

The relationship between science and Christian ethics or the one between science and religion has been already investigated in different books or articles. In Romanian space, there is for example a collection entitled "Science and faith" coordinated by Basarab Nicolescu, member of Romanian Academy, and there are a lot of researchers who published on this topic. Also, different Christian denominations tried to approach it, while in the ecumenical space is an often referred topic (in the Eastern-Orthodox space, it was one of the topics debated. For more information about this topic, see for example: Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Vlad Alexandru Toma, Cătălin Hădădea, Darius Echim, "Relația dintre teologie și știință reflectată în hotărârile Sinodului Pan-Ortodox din Creta (2016)", in *Anuarul Facultății de*

Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, nr. XIX (2015-2016), Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2017, p. 355-360). Still, Paul Scherz, associated professor in Catholic University of America (Washington DC) and specialist in bioethics, brings into attention a new approach, taking into account the models of reforming character and making comparisons with authors like Alistair MacIntyre and Michel Foucault.

Segmented into seven big chapters, the work faces topics like the crisis in science (p. 11-33), "the scientist entrepreneur (p. 46-66), "teleology and the craft of science" (p. 67-97), "the practices shaping the entrepreneurial subject" (p. 98-112), "the entrepreneurial subject of science" (p. 113-150), "the virtue of truth-speaking" in scientifically area (p. 151-173) or the relationship between subjectivity, truth and theological anthropology (p. 174).

Accompanied by the general editor of "New Studies in Christian Ethics" foreword, Robin Gill, emeritus Professor of Kent University (p. IX-X) who presents the main points of the contribution of Scherz and underlines his contribution to the understanding of the problematic, and by the foreword of the author who presents in a critical way the literature dedicated to his topic that it has been published until this moment (p. 1-4) he presents the weak parts of the researches dedicated to the topic and their motivation. Then, he speaks about the relevance of moral formation and shows that:

"These questions of moral formation require the examination of how one comes to see and understand the world and how this understanding shapes how one engages in the work. They involve the question of the relationship between subjectivity and truth. Conflicts may arise because of the differences in the relationship between truth and subjectivity in alternative ways of knowing. The relationship between truth and subjectivity has become more obvious in science, because the current pursuit of scientific truth seems to fail to provide an adequate formation in moral character." (p. 3).

Investigating the conflicts from the point of view of the theologian, he underlines the fact that in many situations, the Christian way of life is seen as a problem for science:

"This diagnosis of the problems of contemporary scientific practice points toward a conflict with a Christian form of life. The scientist entrepreneur is able to turn knowledge and organisms into commodities because she already envisions them in a reductionist manner." (p. 4).

Starting from these assumptions, he offers two models of practice, namely Alistair MacIntyre and Stanley Hauerwas (p. 5), both exponents of Aristotelian model of thinking. Using their arguments, but also other relevant authors, he investigated the topic and speaks about its complexity starting from a general radiography of the contemporary situation:

"On April 22, 2017, an estimated one million people gathered in cities around the world to take part in a March of Science. People marched to confront grave threats to the current scientific research enterprise: political and economic interests pressuring scientists, widespread denial of well-grounded scientific theories such as evolution and climate change and general public skepticism of science. In many activist circles, especially since the 2016 election in the United States, most of the attention in this area has focused on these external threats to scientific research. Such external attacks are extremely important to confront, and Chapter 6 will address some of them, but, I will argue, these are not the most dangerous threats to scientific research. An even more insidious danger from

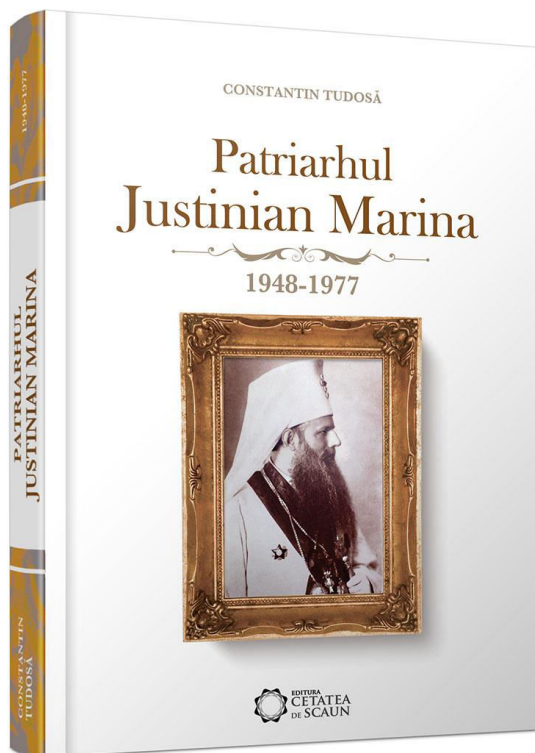
within science itself threatens greater long-term damage to research enterprise." (p. 11).

Despite of his "apocalyptic accents" that seem to make allusion to the close end of the science, they are, in fact, used by Paul Scherz to make its narration more attractive and using elements like tension, his demarche is a very interesting and useful one and it proves, as expected, that a dialogue between Christian ethics and science is not only possible, but also necessary. Why? Because it brings value to the last one and it offers rules that can prevent it from errors and future disasters. Moreover, thanks to the approach that brings together theology, philosophy and science, it is an interdisciplinary work that can be for sure useful both for the religious area and for the secular one and can create bridges and opportunities for dialogue.

Iuliu-Marius MORARIU

Constantin Tudosă, *Patriarhul Justinian Marina (1948-1977)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016, 425 p.

Despre Patriarhul Justinian Marina (1901-1977), al treilea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și cel mai longeviv dintre toți patriarhii României până în prezent, s-au scris și încă se vor mai scrie multe cărți de-acum înainte care să prezinte viața, activitatea și opera teologică a acestuia.

Însă de referință, cel puțin până în prezent, poate fi considerată lucrarea Preotului Constantin Tudosă din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, ce se intitulează *Patriarhul Justinian Marina (1948-1977)*, și care a fost publicată la Editura Cetatea de Scaun din Târgoviște în anul 2016, având 425 de pagini.

Patriarhul Justinian, într-o cuvântare din anul 1967 la Sfânta Liturghie săvârșită de acesta în Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș cu ocazia comemorării a 450 de ani de la sfințirea ei, spunea următoarele în chip profetic, parcă despre sine: „Omul muritor s-a stins, dar operele lui nemuritoare rămân, ca un exemplu veșnic viu” († JUSTINIAN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Apostolat social. Pilde și*

îndemnuri pentru cler, Vol. IX (Umanism evanghelic și responsabilitate creștină), București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1968, p. 235).

După cum afirmă Prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru în Prefață, această carte despre Patriarhul Justinian Marina (1901-1977) reprezintă „rezultatul muncii de câțiva ani a autorului, concretizată inițial într-o teză de doctorat susținută cu succes la Universitatea «Ștefan cel Mare» din Suceava, la 16 ianuarie 2014” (p. 13).

Lucrarea este împărțită în 6 capitole, și anume: 1) Capitolul I: Relațiile Bisericii Ortodoxe cu Statul la începutul dictaturii comuniste din România (p. 33-59); 2) Capitolul al II-lea: Repere asupra vieții și activității din Vâlcea a Preotului Ioan Marina (p. 60-83); 3) Capitolul al III-lea: Activitatea în treapta ierarhică de arhiereu în Moldova (p. 84-116); 4) Capitolul al IV-lea: Patriarh al României – Activitatea internă (p. 117-234); 5) Capitolul al V-lea: Patriarhul Justinian – Activitatea externă (p. 235-330); 6) Capitolul al VI-lea: Patriarhul Justinian Marina în conștiința contemporanilor și urmașilor (p. 331-343).

Cartea este redactată sub forma unei monografii privind personalitatea Patriarhului Justinian Marina unde autorul încearcă, pe baza unei bibliografii generoase, să cuprindă în mod cronologic toate etapele importante din viața și opera celui studiat.

Astfel, primul capitol al lucrării reprezintă o introducere în contextul istoric al epocii unde și modul în care s-a integrat Biserica Ortodoxă Română în noul regim „al democrației populare” (sic!).

Al doilea capitol reprezintă viața Patriarhului Justinian în persoana preotului Ioan Marina în județul Vâlcea, până la alegerea sa ca ierarh.

Capitolul al treilea prezintă activitatea acestuia ca arhiereu vicar al Mitropoliei Moldovei sub Înalt Prea Sfințitul Părinte Irineu Mihălcescu. Un alt moment important este și alegerea sa ca mitropolit al Moldovei, după moartea Mitropolitului Irineu, în 1948.

Capitolul al patrulea, despre care putem spune că reprezintă esența cărții, ni-l prezintă pe Patriarhul Justinian după alegerea și întronizarea sa ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1948, îndată după moartea Patriarhului Nicodim Munteanu. Activitatea sa internă este structurată de autor astfel: 1) Relațiile sale cu autoritățile de stat; 2) Administrativ-bisericească; 3) Pastoral-misionară; 4) Publicistică și editorială; 5) Social-filantropică și culturală; 6) Relațiile cu celelalte culte din România și ecumenismul local.

Al cincilea capitol, la fel de important ca cel anterior, ne arată activitatea pe plan extern a Patriarhului Justinian Marina, și anume: 1) Lărgirea cadrului instituțional al Bisericii Ortodoxe Române din diaspora; 2) Participarea unor ierarhi și teologi ortodocși români la întruniri ecumenice; 3) Relațiile cu Bisericile Ortodoxe surori; 4) Relațiile cu celelalte Biserici creștine.

Ultimul capitol al lucrării prezintă o serie de mărturii despre Patriarhul Justinian ale unor oameni care l-au cunoscut personal și nu numai, dintre care Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, Dr. George Stan (fostul medic personal al Patriarhului Justinian vreme de 15 ani), Patriarhul Teoctist Arăpașu, André Scrima ș.a.

Un alt element de noutate îl reprezintă Anexele unde sunt expuse o serie de documente inedite precum Diploma de absolvire a Seminarului, Diploma de capacitate pentru învățător, Diploma de licență în Teologie ș.a. Totodată este redat

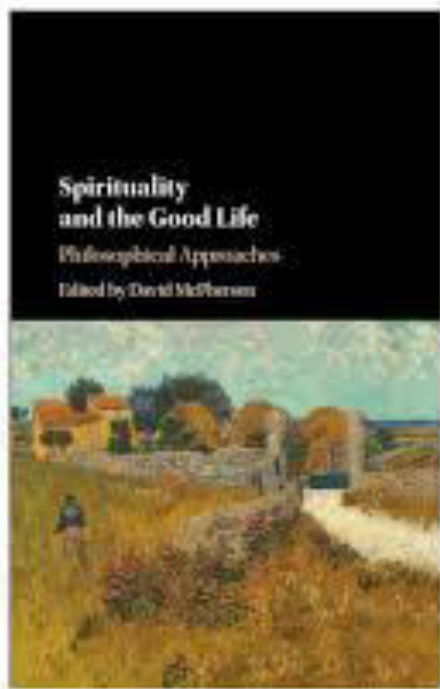
și Interviul acordat de Î.P.S. Gherasim Cristea, Arhiepiscopul Râmnicului, pe care autorul i l-a luat acestuia în ziua de 10 octombrie 2012.

Cartea este o monografie importantă structurată cronologic, ce conține informații de bază despre Patriarhul Justinian Marina (1948-1977).

Deși nu este exhaustivă, această lucrare merită a fi lecturată pentru a putea înțelege corect viața și opera Patriarhului Justinian Marina în primele trei decenii ale de comunism din România când a încercat prin toate mijloacele legale avute la dispoziție, să salveze Biserica Ortodoxă Română de la suprimarea acesteia de către regimul ateu-comunist.

Silviu – Constantin NEDELICU

David McPherson, *Spirituality and the Good Life. Philosophical Approaches*, Cambridge, Cambridge University Press, 2017, 236 p.

Philosopher and assistant professor of philosophy at Creighton University and author of studies and articles on ethics, philosophy and religion, David McPherson coordinated in 2017, an interesting research dedicated to the spirituality and its nature.

Inside this book there can be found studies signed by scholars like: Mikhtar H. Ali from Claremont McKenna College, Richart White, from Creighton University, John Cottingham from Roehampton University, Mark Wyn, from Leeds, May Sim from College of the Holly Cross, Karen Stohr from Georgetown

University, Cora Diamond (University of Virginia), Fiona Ellis (from the aforementioned University of Roehampton, Samuel Fleischacker from University of Illinois at Chicago, Hohn Huston from College of Saint Benedict and Robert C. Roberts, from Birmingham University. The research team approached altogether the spirituality from a very complex perspective. Therefore, after the introductory

chapter (p. 1-11), there will be chapters dedicated to the relationship between three keywords, namely: philosophy, religion and spirituality (p. 11-28), the virtue of piety (p. 47-62) and its opposite, the impiety (p. 29-46), the place of spirituality in the neo-Aristotelian virtue ethics (p. 63-83), the place of the desire inside the spiritual life (p. 84-100), but also some inter-confessional approaches like the one dedicated to the Jewish Sabbath as a spiritual practice (p. 117-135), the role of spirituality in Islam (p. 136-154), Ignatius of Loyola's approach on the topic (p. 155-176), the Confucian perspective (p. 197-214), or the place of spirituality inside the agnostic current (p. 228-233). The purpose of the entire book is, as the coordinator underlines in its introduction, the desire to offer a different perspective on the aforementioned topic:

"This volume can be seen as heeding the call for a more "humane" mode of philosophy (as opposed to scientific modes), where it is regarded, as Bernard Williams puts it, "as part of a wider humanistic enterprise of making sense of ourselves and of our activities," and where this takes place "in the situation in which we find ourselves." Relatedly, this collection can also be seen seeking to recover an ancient conception of philosophy as itself a "spiritual exercise" and part of a "way of life." (p. 4-5).

A reader interested in the spirituality or religion or even in general questions about these topics can find there clear and articulated definitions of topics and phenomena related with those areas. For example, if one is curious to understand the religious value of Confucianism, will find for sure very useful the definition of May Sim:

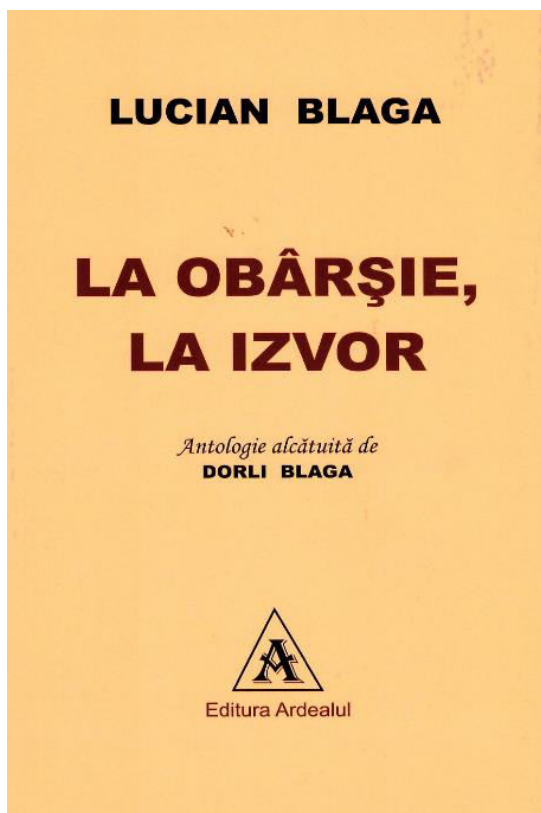
"Despite the different definitions of religion we have considered so far by the proponents of the Confucian religion movement and their rivals who deny that Confucianism is a religion, these authors are agreed that Confucianism is concerned about cultivating social and moral values in this life, rather than adhering to a divinity who is transcendent and dictates values that are not bound up with existence in this social world. However, before giving in to the apparent consensus among the aforementioned rivals who hold that Confucianism is just a moral philosophy, we should examine if it possesses the resources for offering the sort of transcendent values called for by those who dispute its status as a religion. I aim to show that Confucianism does have the resources for offering such transcendent values and thus would qualify as a religion for those who insist that a religion must have some form of transcendent values. (p. 198-199).

Interesting would be for sure too, the approach of John Huston related to the agnostic spirituality and its forms like the open agnosticism (p. 227), but also the other presentations from the book, while the final bibliographical list (p. 228-233) will help a curious reader to find more information about other topics related with the ones investigated there.

Thanks to the way how succeeds to present the relationship between spirituality and good life from an inter-confessional and inter-disciplinary way, the book coordinated by David MacPherson is not only an interesting work that can be useful both to theologians, philosophers, historians or philologists, but also an useful tool for one who wants to find more about these topics and to have a holistic perspective on them.

Iuliu-Marius MORARIU

Lucian Blaga, *La obârșie, la izvor*, antologie alcătuită de Dorli Blaga, ediția a II-a, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2019, 111 p.

Lucian Blaga a fost și va rămâne un punct de referință în istoria literaturii românești contemporane, un veșnic căutător al pietrei filosofale, o flacără ce a ars din toate puterile, până la capăt, pe altarul cunoașterii. Poet, dramaturg, filosof, diplomat, academician, Lucian Blaga a fost creatorul celui mai original sistem filosofic din cultura românească, autorul celor mai sensibile cicluri de versuri și al celor mai complexe piese de teatru, operă, din nefericire, insuficient studiată și cercetată, promotor al conceptului de „spațiu mioritic” ca matrice pentru conturarea destinului românesc. La aniversarea celor 124 de ani scurși de la ivirea pe lume și a celor 100 de ani scurși de la debutul literar (prin publicarea

volumului de versuri *Poemele luminii* și a culegerii de maxime, cugetări și aforisme *Pietre pentru templul meu*), distinsa doamnă Dorli Blaga ne oferă în dar un scurt, dar plin de semnificații, florilogiu liric, cuprinzând unele dintre cele mai cunoscute creații bliagene, reunite sub cupola „*la obârșie, la izvor*”.

Prin testamentul editorial, datat 25 august 1959, păstrat în colecțiile Bibliotecii Central Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, Lucian Blaga își împuternicea „urmașii” să se îngrijească de editarea/reeditarea operei filosofice și poetice, dorință asumată cu maximă seriozitate de aceștia, respectiv de doamna Dorli Blaga (Ana-Dorica Bugnariu). Ca o datorie de onoare față de memoria ilustrului său părinte, doamna Dorli Blaga s-a îngrijit de reeditarea ciclurilor de versuri, a operelor filosofice, a volumului memorialistic *Hronicul și cântecul vârstelor* (început în anul 1945, încheiat un an mai târziu, în 1946, și editat pentru prima dată sub coordonarea criticului și istoricului literar George Ivașcu), a materialelor rămase în manuscris (dintre care se remarcă romanul autobiografic *Luntrea lui Caron*, publicat pentru prima dată în anul 1990), precum și de publicarea unor volume referitoare la viața, activitatea și opera lui Lucian Blaga (*Blaga supravegheat de Securitate-1999* sau *Tatăl meu, Lucian Blaga-2004*). Pe aceste coordonate se înscrie și

volumul *La obârșie, la izvor*, antologie alcătuită de doamna Dorli Blaga și publicată la editura „Ardealul” din Târgu-Mureș.

Lansat și prezentat public în cadrul celei de-a XXXIX-a ediții a Festivalului Internațional „Lucian Blaga” Sebeș (9-12 mai 2019), volumul *La obârșie, la izvor*, se constituie într-un adevărat elogi adus memoriei și operei blagiene, ce reunește între coperțile sale cele mai reprezentative creații lirice (dintre care amintim „Trei fețe”, „Sufletul satului”, „9 mai 1895”, „Autoportret”, „Cântec pentru anul 2000”, „Sapă, frate, sapă, sapă”, „Oraș în noapte”, „Cântecul obârșiei”, „Părinții”, „Izvorul”, „Dorul-dor”, „1959” etc.).

Laitmotivul antologiei analizate se concentrează în jurul ideii de întoarcere la obârșii, la rădăcini, la universul satului și casei părintești, la părinți, amintiri, speranțe și morminte, elemente care definesc devenirea fiecărui individ în parte. În acest sens, textele blagiene, așezate intenționat într-o anumită ordine, încearcă să ne atragă atenția asupra faptului că de multe ori, din dorința de a epata, de a se afirma, individul își uită începuturile, își uită rădăcinile, alergând după glorie deșarte, trecătoare. Ba mai mult, în continuarea acestui semnal de alarmă, se conturează și un îndemn cât se poate de firesc și de benefic, la meditație și contemplare asupra condiției umane, asupra a ceea ce suntem și încotro ne îndreptăm, următoarele versificații fiind edificatoare în acest sens: „*La obârșie, la izvor/nici o apă nu s-ntoarce,/decât sub chip de nor./La obârșie, la izvor/nici un drum nu se întoarce/decât în chip de dor./O, drum și ape, nor și dor,/ce voi fi când m-oi întoarce/la obârșie, la izvor?/Fi-voi dor atuncea? Fi-vor nor?*” (Lucian Blaga, „Cântecul obârșiei”).

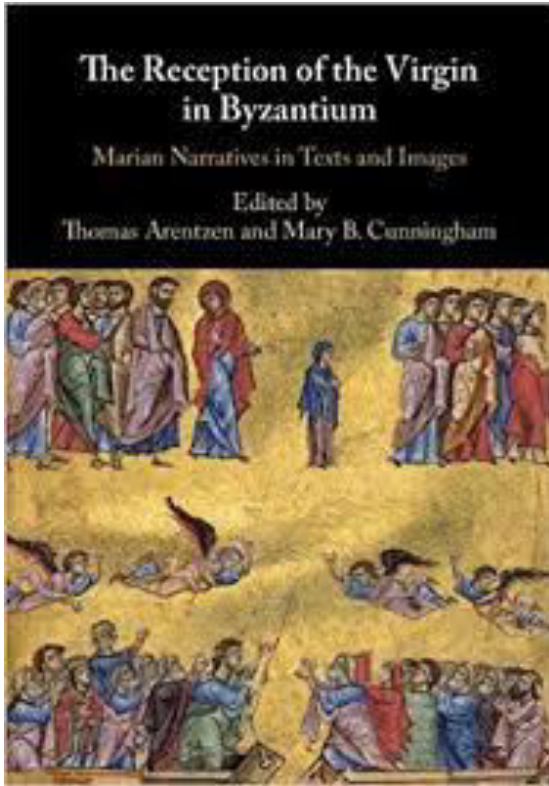
Creațiile lirice blagiene sunt întregite, într-o manieră fericită, prin includerea discursului de recepție în Academia Română, intitulat „Elogiul satului românesc”, în deschiderea volumului. La 5 iunie 1937, în Aula Academiei Române, Lucian Blaga a rostit unul dintre cele mai emoționante discursuri de recepție, pe parcursul căruia a reușit să demonstreze că „*veșnicia s-a născut la sat*” și că satul „*[...] singura prezență vie încă, deși nemuritoare, nemuritoare, deși așa de terestră, este unanimul nostru înaintaș fără nume*”. Intens vehiculat de emigrația română din Europa Occidentală, ca argument împotriva campaniei de sistematizare a satelor de către regimul comunist, „Elogiul satului românesc” rămâne, până în zilele noastre, alături de discursul de recepție rostit de Liviu Rebreanu („Laudă țăranului român”), unul dintre cele mai importante texte referitoare la satul românesc, ca generator și păstrător al culturii populare, purtător al „*matricei noastre stilistice*”.

Considerăm că publicarea antologiei *La obârșie, la izvor* în anul de grație 2019 nu a fost una întâmplătoare. Dimpotrivă! Aceasta vine să ne amintească pe de o parte, de debutul literar al marelui poet și filosof Lucian Blaga, iar pe de cealaltă de amintirea și frumusețea locurilor natale (majoritatea poeziilor incluse în volum fiind dedicate zonelor de care Lucian Blaga și-a legat numele), în care, cu siguranță, fiecare cititor se poate regăsi. În plus, pentru cei neinițiați, parcurgerea volumului va deschide larg porțile spre universul creației blagiene, dincolo de care nu mai există decât tăcere, meditație și contemplare...

Mihai-Octavian GROZA

Thomas Arentzen, Mary B. Cunningham (eds.), *The Reception of the Virgin in Byzantium. Marian Narratives in Texts and Images*, Cambridge, Cambridge University Press, 2019, 359 p.

An useful tool for the understanding of the image of Mary and its impact

for the Oriental and Eastern Orthodox space, the recently released book entitled: *The Reception of the Virgin in Byzantium. Marian Narratives in Texts and Images*, published by Cambridge University Press is not only an anthology of 15th interesting articles, but also a compendium that brings together information, images, pictures and illustrations about the way how the Byzantine space understood Mary and her role in the Christian history.

Sometimes, the authors decide to use the images together with the text or as a pretext for the narrative, in order to help the reader to have a deeper and holistic understanding of a phenomenon. It is, for example, the case of Maria Evangelatou, Associate Professor in the Department of History of Art and Visual Culture at the University of California, Santa

Cruz, who presents one of the most notorious icons from the Orthodox space:

"A Marian iconographic type that often appears in apse decoration and could have strong Eucharistic connotations is the Theotokos with her hands outstretched in prayer and a medallion of Christ Emmanuel hovering before her chest (Figures 4.16, 4.19). The image is supposed to copy one of the most miraculous icons in the Church of the Blachernai in Constantinople. For convenience I will term this iconographic type "Blachernitissa," although the Byzantines would have used the same name for different images of Mary that were related to the Blachernai. This iconography has been interpreted by scholars as a symbolic rendering of the Virgin's pregnancy, and therefore an emphatic reference to the incarnation. It has also been seen as a visualisation of the idea of Christ as the Sun of Justice contained in the body of the woman who is wider than heaven (platytera ton ouranon), an appellation that was often linked with Mary in Byzantine tradition." (p. 106-107).

Similar approaches can also be found in the research of Maria Lifova from Wolfson College, Oxford, who speaks about the story of Mary in early Christian art (p. 17-43), or the one of Leslie Brubaker from University of Birmingham, who's article is entitled: *"The Virgin at Daphni"* (120-150). On the other side, it must be mentioned that the authors not only focus on Mary and her maternity, although texts like the one of Andre Olsen Lam from Pepperdine University's Campus in

Washington (p. 44-61), dedicated to the depictions of the Virgin before iconoclasm emphasizes it, but also on secondary aspects like Saint Anna's motherhood and its image in Byzantine images and homilies (p. 62-76). Aspects like the late reception of Mary in monastic space and the understanding of aspects like the dialogue of Annunciation and its content according to Saint Germanos of Constantinople (p. 151-170), or Romanos the Melode (p. 170-179).

The narrative discourse in homiletics is also presented in texts like the one of Stephen J. Shoemaker (p. 217-234) from University of Oregon, Francesca Dell'Acqua (p. 257-281) from Salerno, but also by the Marian hagiography (p. 309-340). But despite of the complex and well-documented presentation, as the editors will underline in the afterword (p. 341-347), is not an exhaustive demarche, but only an useful tool:

"The present volume seeks to provide clarity of focus and breadth of consideration with respect to the Byzantine material. In fact, Mary in Byzantium still eludes the possibility of a comprehensive volume." (p. 346).

Well-written, offering an imagistic, homiletic and hymnographic perspective on Mary's image and her reception in Byzantine space, the book coordinated by Thomas Arentzen and Mary B. Cunningham, entitled: *The Reception of the Virgin in Byzantium. Marian Narratives in Texts and Images*, is a very interesting and useful book that can help the reader to understand better the role of Mary in the Salvation work and her message for Christianity, but also helps him to find the roots of Marian cult in Eastern and Oriental Orthodox space.

Iuliu-Marius MORARIU

Mihai Octavian Groza, *Marele război în memorialistica românilor din Sebeș*, Cluj-Napoca, Argonaut/Mega, 2018, 227 p.

Istoricul Mihai Octavian Groza este una dintre cele mai dinamice prezențe din peisajul istoriografic contemporan. Născut la Sebeș, județul Alba, și format în școala istoriografică clujeană, tânărul autor, în ciuda vârstei, se poate lăuda cu o activitate științifică suficient de consistentă încât să îi confere statutul de specialist în domeniul istoriei moderne a românilor din Transilvania¹. Această laudabilă și susținută activitate de cercetare și publicare este dublată de o serie de preocupări și

¹ Volume și ediții de documente: *Documente privind activitatea Consiliului Național Român din Alba-Iulia*, Sebeș, Editura Emma Books, 2012; *Senatul Militar Român Central al Ofițerilor și Soldaților din Viena (31 octombrie-27 noiembrie 1918)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2015; *Romanians Defending Vienna. The Romanian Central Military Senate of the Officers and Soldiers*, Saarbrücken, Éditions Universitaires Européennes, 2017 (volum publicat în colaborare cu Diana-Maria Dăian și Iuliu-Marius Morariu); *Un ierarb trasilvănean și epoca sa. Viața și activitatea episcopului Vasile Moga (1774-1845)*, Dej, Editura ASTRA Dej, 2018; *Dicționar: 100 de personalități sebeșene*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2018 (în colaborare cu Rodica Groza și Elena Damian); *Sebeșul și Marea Unire: memorii, acte și documente*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2018 (în colaborare cu Iuliu-Marius Morariu, Gabriela-Margareta Nisipeanu și Claudia Fechete).

activități culturale², autorul fiind un membru activ al despărțământului ASTRA „Vasile Moga” din Sebeș.

Cea mai recentă lucrare, intitulată „*Marele război în memorialistica românilor din Sebeș*”, își face apariția, nu întâmplător, în anul sărbătoririi centenarului unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu Regatul României, eveniment rămas peste timp sub denumirea de Marea Unire. Cartea lui Mihai Groza concentrându-se pe intervalul temporal 1914 – 1918, perioadă în care românii de pe ambii versanți ai Munților Carpați au fost prinși în vârtejul Primului Război Mondial. Eveniment care avea să modeleze într-un mod iremediabil, și de cele mai multe ori tragic, destinele individuale și colective ale beligeranților și civililor deopotrivă. Această lucrare constituindu-se ca un omagiu adus celor care în acele momente dificile, chiar tragice uneori, au luptat, îndurat și în final au construit România de astăzi.

În ceea ce privește caracteristicile fizice ale lucrării, începem prin a preciza că a fost publicată în anul 2018 la editura clujeană Argonaut (în colaborare cu Editura Mega din aceeași localitate), fiind parte a Seriei „*Istorie, Documente, Mărturii. Bibliotheca Musei Sabesiensis VII*”, apărută sub egida Muzeului Municipal „Ioan Raica” din Sebeș. Mai trebuie menționat că această carte totalizează un număr de 227 pagini, hârtia folosită în realizarea ei este de bună calitate, îmbinarea filelor prin legare, alături de coperta cartonată aducând un plus din punct de vedere estetic și facilitând rezistența în timp.

Lucrarea beneficiază de o „*prefață*” semnată de prof. Ionel Cârcoană, care la momentul de față activează în cadrul Colegiului Național „*Lucian Blaga*” din Sebeș, și de un „*cuvânt înainte*” redactat de teologul și istoricul Preot Maxim (Iuliu – Marius) Morariu, doctorand al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Demersul istoriografic de față este constituit dintr-un număr de șase texte, inegale ca întindere, tratând în cadrul lor o serie de subiecte de istorie locală, însă a

² Redactor-șef al revistei *ASTRA Sabensis*, revistă de istorie și cultură editată de Despărțământul ASTRA Năsăud, Cercul Salva (2014-prezent); Redactor al revistei *Sebeșul povestit*, revistă de istorie și cultură editată de Consiliul Local, Primăria Municipiului Sebeș, Asociația G. I. S. A. S. Sebeș, Facultatea de Istorie și Filosofie Cluj-Napoca, Institutul de Istorie Orală Cluj-Napoca (2013-prezent); Inițiator al proiectului privind reactivarea Despărțământului ASTRA Sebeș, membru fondator și președinte ales al acestuia (2014); Fondator și director al anuarului *ASTRA Sabesiensis* (2015); Redactor al ziarului „Sebeșul”, publicație editată de Primăria și Consiliul Local al Municipiului Sebeș, Centrul Cultural „Lucian Blaga” Sebeș (2018).

căror importanță depășește cu mult sfera microistoriei, atât personajele, cât mai ales experiențele lor plasându-le în țesătura istoriei naționale.

Astfel, textul intitulat „*Marele Război în memorialistica românilor din Sebeș*”, are rolul de a introduce cititorul în problematica lucrării, Mihai Groza realizând o scurtă prezentare a autorilor și materialelor memorialistice pe care aceștia le-au realizat. Astfel ne sunt prezentate informații despre filozoful Lucian Blaga, căpitanul Ilie Stricatu, preotul Sebastian Stanca, inginerul Dorin Pavel și locotenent-colonelul Ioan Guția (p. 23).

Experiențele trăite de Lucian Blaga în anii de final ai Monarhiei Dualiste ne sunt prezentate și analizate în cadrul textului: „*Lucian Blaga: memorialist al Primului Război Mondial și al evenimentelor premergătoare Marii Uniri*”. Baza documentară pentru acestea este constituită din volumul memorialistic „*Hronicul și cântecul vârstelor*”, realizat de filozof în intervalul temporal 1945-1946 și publicat postum (p. 39). Parcurgând textul aflăm o serie de informații prețioase cu privire la impactul pe care declanșarea Marelui Război l-a avut asupra tânărului proaspăt absolvent de liceu, la modul în care acesta a reușit să evite mobilizarea, la perioada studenției, a prăbușirii monarhiei și participării la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (p. 39-54).

Prin intermediul următorului autor selectat, Mihai Groza schimbă nu doar registrul profesional ci și cadrele politice și geografice în care se desfășoară diferitele evenimente istorice relatate de căpitanul Ilie Stricatu. Pornind de la lucrarea memorialistică „*Pe cărările destinului. Romanul unei vieți trăite*”, apărută la Sibiu în anul 1940, autorul reconstituie și analizează periplul tânărului ardelean, de la combatant în armata Cezaro-Crăiască, la dezertor animat de sentimente patriotice care trece munții și se înrolează în Armata Română. Textul „*Un memorialist transilvănean mai puțin cunoscut al Primului Război Mondial: căpitanul Ilie Stricatu*”, purtând cititorul într-o adevărată călătorie istorică, trecând prin luptele din Galiția (combatant în cadrul k.u.k), la serviciul militar în Armata Română, prizonieratul la Centrali și întoarcerea în cadrul armatei sale naționale (55-82).

O experiență cu totul diferită față de cele prezentate mai sus o regăsim în memorialistica unui membru al clerului, materialul publicat în lucrarea „*Contribuția preoțimii române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*”, prezentând tratamentul profund nedrept aplicat de autoritățile maghiare preoților români în timpul Marelui Război. Mihai Groza valorificând acest adevărat tezaur memorialistic în cadrul textului intitulat: „*Experiența „granitei culturale” (1916-1918) reflectată în memorialistica preotului cărturar Sebastian Stanca*” (p. 83-98). Analiza istoricului este însoțită, în acest caz, și de o foarte bine venită Anexă Documentară, textul „*SEBASTIAN STANCA. Amintirile unui cleric exilat*”, oferind ocazia cititorului de a intra într-un contact direct și neîngrădit cu materialul istoric în formă „brută”, prin aceasta permițându-i-se să își extragă propriile concluzii cu privire la acest episod tragic (p. 99-134).

Un personaj, din punctul nostru de vedere, inedit în postura de memorialist al perioadei Primului Război Mondial, care nu aparține sferei culturale sau militare, dar care totuși a lăsat o moștenire apreciabilă este inginerul Dorin Pavel,

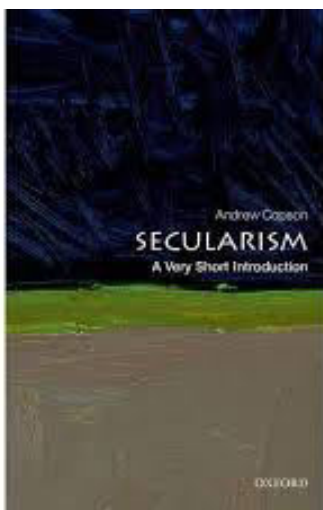
considerat pe drept părintele hidroenergeticii românești. Însemările sale despre perioada mai înainte menționată se regăsesc în lucrarea autobiografică „*Arhitectura apelor*”, utilizată de Mihai Groza în textul: „*Dorin Pavel, memorialist al Primului Război Mondial și al evenimentelor premergătoare Marii Uniri la Sebeș*”. Material din care aflăm informații despre modul în care tânărul Dorin Pavel și-a petrecut anii de școală în cadrul unei instituții de învățământ cu predare în limba maghiară, despre întâlnirile secrete ale asociației patriotice din care făcea parte, despre modul în care viitorul inginer a eludat satisfacerea serviciului militar prin înscrierea la Facultatea de Teologie din Sibiu, despre perioada Marii Uniri și bursa de studiu etc. (p. 135-146). La fel ca în cazul precedent, și de această dată analiza lui Groza este însoțită de o Anexă Documentară, corpusul având denumirea de „*DORIN PAVEL. Amintiri din anii Primului Război Mondial*” (p. 147-171).

Cel din urmă text publicat în cadrul volumului de față, redus ca întindere comparativ cu celelalte contribuții prezentate anterior, are meritul de a introduce în circuitul istoriografic o biografie a unui participant la Marele Război. Intitulat „*Crâmpoie din primele lupte din Sud-Tirol*”. Însemnările locotenent-colonelului Ioan Guția despre bătălia de la Rovereto (14 mai 1917), materialul ne prezintă episodul cuceririi punctului fortificat „*Castello Dante*”, acțiune reușită datorită eroismului ofițerului român (p. 178-180). Textul științific este însoțit de o Anexă Documentară în cadrul căreia sunt redată însemnările locotenent-colonelului Ioan Guția (182-185).

În concluzie putem afirma că lucrarea lui Mihai Octavian Groza este o contribuție importantă, un text realizat conform exigențelor academice, care fără doar și poate va rămâne, peste timp, ca un punct de reper în literatura științifică a Marelui Război.

Ciprian Victor SĂMĂRTINEAN

Andrew Copson, *Secularism. A Very Short Introduction* (col. "Very Short Introduction," 610), Oxford, Oxford University Press, 2019, 140 p.

The relationship between religion and state, this is how it could be in short defined the secularism. But in order to have a deep understanding of the topic, it is necessary a lecture of the historical and social realities during different eves of time.

This is the reason why, although it calls the praise from the hardback: *Secularism: Politics, Religion and Freedom* (Oxford, Oxford University Press, 2017), *A Very Short Introduction*, Andrew

Copson, realizes there a complex approach where analyses the concept and its evolution during the history. Born in 19th of November 1980, the author is the Chief Executive of Humanists UK (formerly known as the British Humanist Association), and held important positions in the area of humanists associations. Moreover, he contributed or published before other interesting books and articles.

Segmented in 7 chapters, the approach tries a definition of the key topic and presents its forms in spaces like the ancient one, the French and American ones, the Turkish or Asian ones. In a prophetic attempt, the author also tries to speak about the future of secularism (p. 124-126) and to offer complementary title that can be used by the ones who want to find more about the topic (p. 127-132).

Avoiding to have a personal opinion about the topic and to demonize or see it as a very positive element, but rather preferring to underline its complexity, he shows from the very beginning the multiple dimensions of secularism. Therefore, using Jean Bauberot's definition, he sees the phenomenon as a composite structure, having three main parts:

"We will examine later the different definitions that exist even of the specific political secularism, but a good provisional modern definition is that adopted by the contemporary French Scholar of secularism Jean Bauberot. He sees secularism as made up of three parts:

- separation of religious institutions from the institutions of the state and no domination of the political sphere by religious institutions;

- freedom of thought, conscience and religion for all, with everyone free to change their beliefs and manifest their beliefs within the limits of public order and the rights of others;

- no state discrimination against anyone on grounds of their religion or non-religious world view, with everyone receiving equal treatment on these grounds."(p. 1-2).

At the end of this attempt, he also notes its utopic dimension, mentioning the fact that: *"this secularism is not fully implemented in any state and never has been, but is the ideal towards which secularists like Bauberot wish to move the political order."* (p. 2).

After presenting the landmarks of Christian history (p. 6-18), and showing how *"when the French Revolution erupted in 1789 to sweep that old system away, both Crown and Church were equal targets,"* (p. 18), he will speak about the long history of this topic there (p. 18-23). Then he presents another model of understanding secularism, namely the American one (p. 23-29), underlining its constitutional background too.

His investigation is also accompanied by examples like the Turkish one (p. 31-37). Here, after presenting the main historical aspect that brought to Atatürk reforms, it defines the element of originality, *"the laikik,"* showing that:

"Laikik was introduced by Westernized bureaucrats and military officers, not as a result of widespread social pressure, and in etymology and content it obviously borrowed from French laïcité. But it was also distinctive. Laikik was anticlerical but it was not completely anti-religious. Revolutionaries often talked of purifying and elevating religion rather than replacing or destroying it as early French revolutionaries had. They were assisted in this by the fact that organized Islam does not require clerics, enabling them to claim that the power religious hierarchs had acquired was un-Islamic and a purer religion would result from its elimination. Additionally, in line with the controlling tendency of Turkish political history, laikik, although it reduced religious control of the state, did not reduce state control of religion. On the contrary, the republic was repressive and

moved to strengthen not its separation from the mosque but its control of it. Like Napoleon, Atatürk established a state department to administer religious organizations. It took over ownership of mosques and the training of imams." (p. 34).

Together with many other interesting aspects, the book of Andrew Copson not only does it invite the reader to understand an important topic that has a huge relevance even for nowadays world and which may bring solutions (or not?) for the future crises, but also determines the reader to see its evolution during the history and the way how it was understood by different societies under the pressure of the events. Well-written, accompanied with representative illustrations, a rich bibliographical list and a general index (p. 133-139) that can be very useful for a rushed reader who seeks for a specifically term, the work is not only an useful tool for the research, but also a guide for one who wants to find more and to have answers to some of his or her questions, or, sometimes, to have more questions than before.

Iuliu-Marius MORARIU

"Book reviews," *Astra Sahevnsis*, VII (2019), no. 14, p. 365-381